

Document marc: procés participatiu de Ca n'Altimira

**Bases del procés participatiu per
definir l'ús i la gestió de l'edifici de
Ca n'Altimira, Cerdanyola del Vallès**

**Diputació
Barcelona**

Document marc: procés participatiu de Ca n'Altimira

Bases del procés participatiu per definir l'ús i la gestió de l'edifici de Ca n'Altimira, Cerdanyola del Vallès

Direcció i finançament:

Servei de Convivència, Diversitat i Participació Ciutadana

Gerència de Serveis d'Igualtat i Ciutadania

Àrea d'Atenció a les Persones

Coordinació:

Carola Castellà Josa

Encàrrec:

Ajuntament de Cerdanyola del Vallès (Vallès Occidental)

Realització:

Pla estel* (estratègies socials per al territori i els espais lliures)

Equip participant:

Arnau Boix, disseny inclusiu (Pla estel*)

Konstantina Chrysostomou, anàlisi urbà (Pla estel*)

Jordi Quiñonero, sociologia (MonoD estudio)

Gema Jover, sociologia (MonoD estudio)

Referents administració local:

Isaac Comas

Àngel Rossell

estel

Desembre 2016

Índex

Introducció	4
Accions realitzades	6

CONTEXT	7
Context històric.....	8
Context urbà.....	10
Localització.....	10
Entorn	12
Caràcter.....	13
Context administratiu.....	14

L'EDIFICI	15
Ca n'Altimira.....	17
Passeig del Pont	18
Avinguda de Catalunya.....	18
Avinguda de Primavera.....	19
Les barreres	20
La Capacitat de l'edifici	24

LES PERSONES	29
Notes prèvies.....	31
Valoració de l'edifici i la localització	32
Usos.....	33
Gestió	34
Xarxa d'agents a vincular	35
Procés participatiu	36
Conclusions.....	37
Continuïtat del procés participatiu.....	38
Marc d'ús: criteris de consens	40

Introducció

En el marc dels distints serveis que la Diputació de Barcelona ofereix per tal de reforçar les competències locals i oferir respostes efectives al conjunt de la ciutadania, aquest projecte de suport tècnic al municipi de Cerdanyola del Vallès suposa un impuls a la voluntat política de garantir una base d'acord i continuïtat en el desenvolupament d'un procés de participació ciutadana plural i transparent.

Així, el present document s'ha realitzat per establir un marc de referència que sigui capaç de guiar el procés de participació ciutadana necessari per definir el programa d'usos i la gestió de la masia de Ca n'Altimira, l'edifici que ocupava l'antiga biblioteca de Cerdanyola del Vallès.

En un primer apartat s'exposa l'anàlisi realitzat com a punt de partida per la redacció d'aquest marc de referència: el context territorial, administratiu i social a l'entorn del procés.

Tot seguit es passa a avaluar el potencial de l'edifici al seu entorn construït, les seves capacitats funcionals i volumètriques, així com les possibilitats d'interacció i revitalització dels espais públics més immediats.

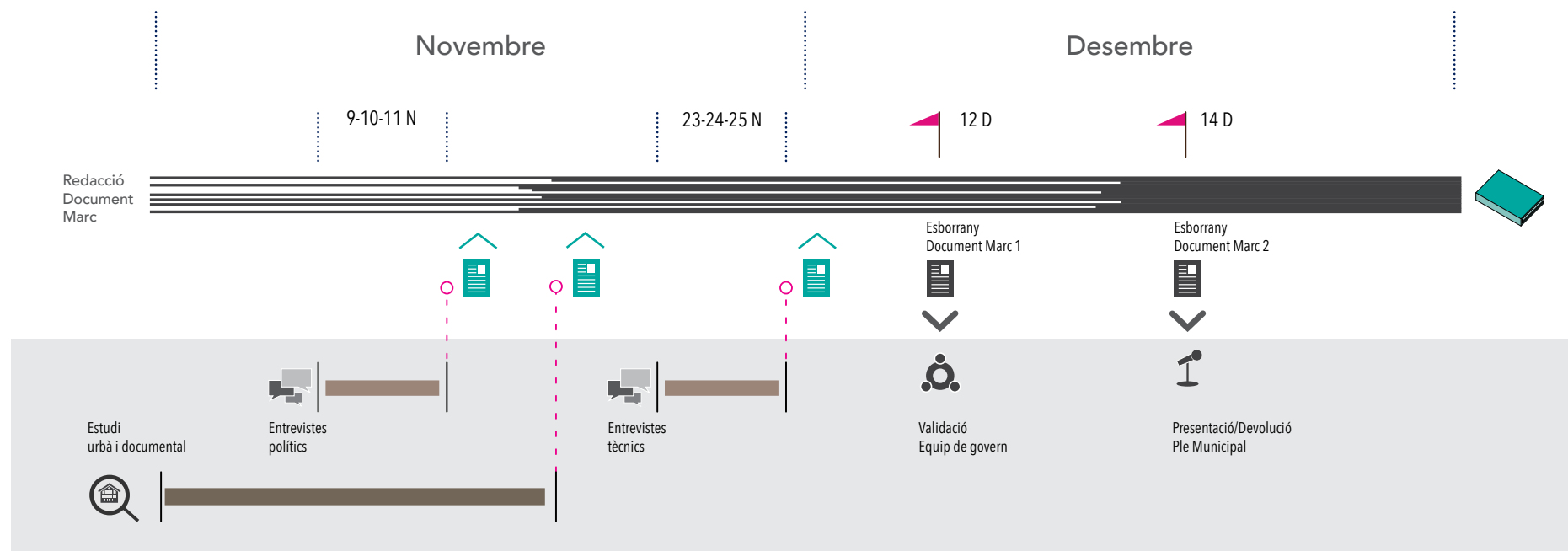
Finalment es descriuen quines seran les condicions que regiran el procés de participació ciutadana previst per a Ca n'Altimira. S'apunten les directrius, pautes d'intervenció i criteris que permetran a l'administració pública i a la ciutadania construir un relat conjunt envers aquest equipament i el seu entorn, que serà social, tindrà garantia de continuïtat temporal, i serà transparent i comprensible per a tothom.

En paral·lel a l'estudi arquitectònic, urbà i documental de Ca n'Altimira s'han realitzat entrevistes amb els representants de cada grup polític municipal, així com amb els responsables tècnics dels departaments més rellevants del consistori per al tema que ens ocupa. A partir d'aquí, s'obté el primer esborrany d'aquest document, treballat amb l'equip de govern, per a després presentar-lo al Ple Municipal com a devolució a tots els participants d'aquesta fase del procés.

F1. L'edifici actual de Ca n'Altimira
(antiga biblioteca municipal de Cerdanyola del Vallès)

D1. Metodologia i planificació per l'elaboració del present projecte (2016).

	Treball de camp i documental		Resultats amb incidència al Document Marc
	Entrevistes amb agents clau		Esborrany del Document Marc
	Sessió de treball		Fita d'especial rellevància
	Exposició de resultats		Document Marc definitiu

Accions realitzades

Reunions

- Inicial (11/10/2016)
- Visita a l'equipament (20/10/2016)
- Preparació entrevista grupal tècnics (23/11/2016)
- Presentació esborrany entrevistes (12/12/2016)
- Preparació sessió de treball equip de govern (12/12/2016)
- Coordinació amb DiBa (21/12/2016)

Estudi tècnic

- Observació de l'espai públic
- Anàlisi urbà i documental
- Redacció i elaboració de continguts

Devolució a participants

Entrevistes individuals

- Carles Escolà (alcalde) (10/11/2016)
- Conxi Haro (Grup Compromís) (10/11/2016)
- Helena Solà (Grup ERC) (23/11/2016)
- Marc Costa (Grup PdCat) (11/11/2016)
- Maria Reina (Grup ICV-EUiA) (10/11/2016)
- Pau Ortola (Grup Ciudadanos) (11/11/2016)
- Jordi Miró (Grup Moviment d'Esquerres) (23/11/2016)
- Victor Francos (Grup PSC) (14/11/2016)

Sessions grupals

- Entrevista grupal a tècnics municipals (1r grup, 24/11/2016):
Maribel Càrdenas (Igualtat), Dolors Toló (Igualtat), Toni Garrido (Immigració i Cooperació), Luciana Neira (Gent Gran), Isaac Comas/Àngel Rossell (Joventut, Infància, Relacions veïnals i Centres Cívics), Àngel Soler (Arxiu), Eva Ozcoz (Promoció de la Salut).
- Entrevista grupal a tècnics municipals (2n grup, 24/11/2016):
Imma Viera (Serveis Socials), Salud Navarro (Ocupació), Carme Berguedà (Promoció econòmica), Joan Carles Sallas (Planificació Estratègica), Carme Tobella (Urbanisme), Jaime Coll (Espai Públic), David Fernandez (Cultura), Rosa Maria Pallarés (Educació), Àngels Casafont (Esports).
- Sessió de treball amb equip de govern (14/12/2016):
Carles Escolà, Helena Solà, Elvira Vila, Ivan González, Daniel Mallén, Iñigo García de Enterría, Maurici Jaumandreu.

CONTEXT

Context històric

L'antic mas de Ca N'Altimira es troba documentat des del segle XV (en aquella època es denominava "Mas Campañá"). A partir del segle XVI apareix relacionat amb la família Altamira, donant-li nom a l'indret pròpiament, més enllà del nom del mas.

Durant el segle XIX es consoliden els dos nuclis urbans origen de l'actual Cerdanyola: el Barri de Dalt, que va créixer vinculant-se a la carretera de Sant Cugat, i el Barri de Baix que es va desenvolupar al voltant del ferrocarril i és on es situa Ca n'Altimira. De fet, per Sant Jaume (Festa Major de Cerdanyola de Baix), sempre s'havia utilitzat l'era de Ca n'Altimira per aixecar l'envelat.

Cerdanyola esdevingué llavors un poble d'estiueig que va anar creixent i, a poc a poc, els dos barris es van unir i s'edificaren la nova parròquia i la casa consistorial. El centre del poble per tant, ha anat basculant entre els dos barris originaris i l'actual Plaça Joan Pau II.

Avui en dia, Cerdanyola del Vallès ja ha consolidat un teixit industrial important, i ha encabit les distintes onades migratòries del segle XX en barris de nova creació que han configurat la ciutat que és avui en dia.

Cal destacar la instal·lació del campus de la Universitat Autònoma de Barcelona, i el Parc Tecnològic del Vallès.

Document marc: **procés participatiu de Ca n'Altimira**

F2. Avinguda de Catalunya, principis del s.XX.

A més, en el cas de Cerdanyola, cal tenir en compte el fenomen paral·lel a la industrialització, de la venda de terres per part dels grans propietaris¹. Així, si bé durant la primera fase d'agrupament urbà del poble al segle XIX alguns d'ells, principalment els de Can Serraparerera i Ca n'Altimira, aconseguiren una doble font d'ingressos amb l'assentament de famílies arrendatàries en camps i solars (on es feien construir les cases del poble), també molt aviat es despregueren de grans parcel·les per a l'edificació de torres d'estiueig. En començar el segle XX, continuà la pèrdua de camps agrícoles amb la creació de les primeres zones industrials i nuclis d'habitatges obrers, sumant-se al procés de creixement del nucli urbà. I entre els anys cinquanta i els anys setanta (i fins i tot després) aquest procés s'accelerà, ubicant nous barris i polígons industrials.

F6. Fragment de "La Cerdanyola rural: estudi etnogràfic", Antonio Olea Morillas.

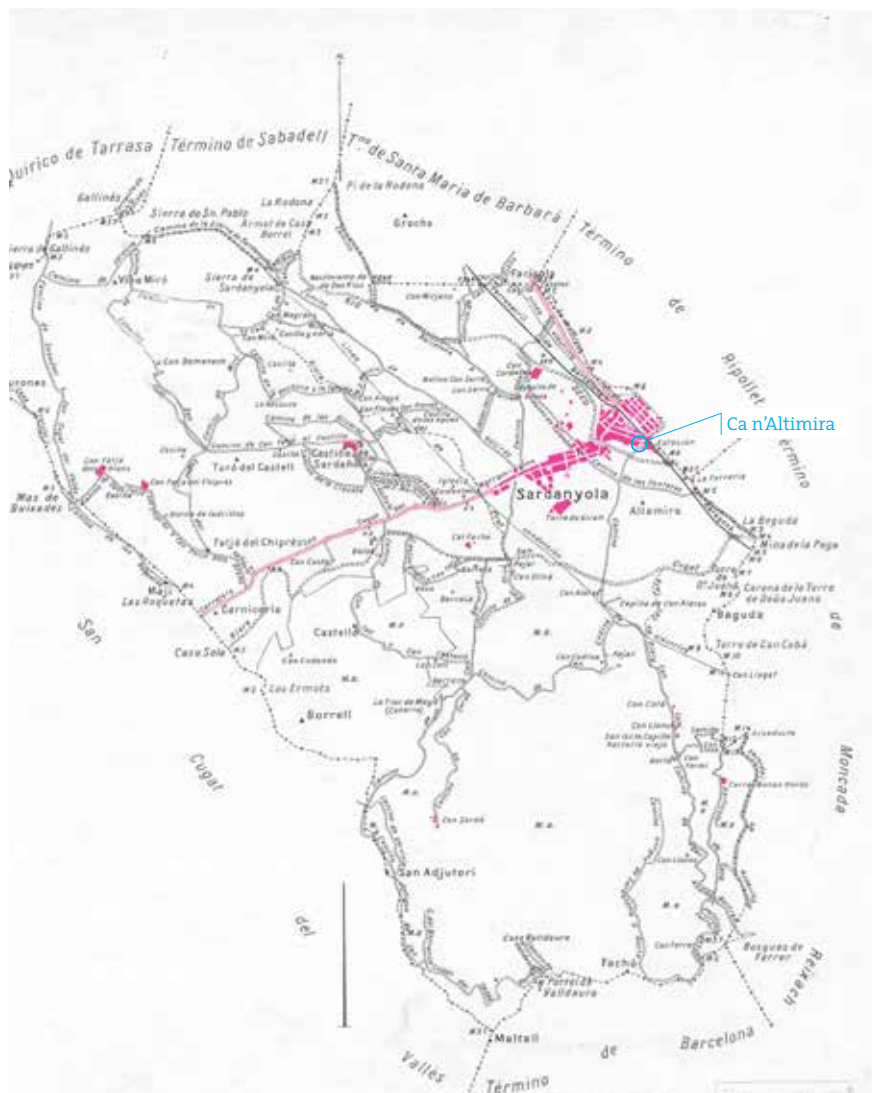
F3. Coral de Cerdanyola a l'era de Ca n'Altimira, 1960.

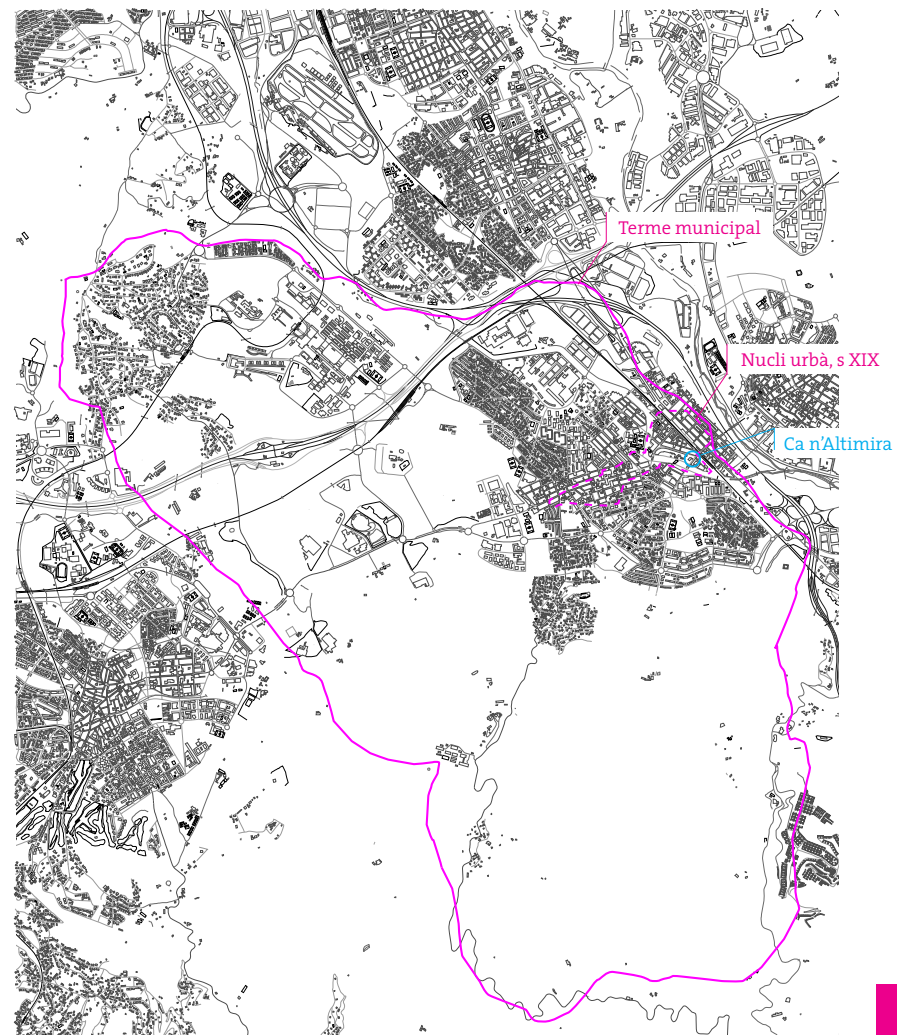
F4. L'estació de Cerdanyola ("estació dels petons"), principis del s.XX.

F5. Les basses de Ca n'Altimira, principis del s.XX.

D2. Plànol de Cerdanyola del Vallès, segle XIX (ICC).

D2. Plànol de Cerdanyola del Vallès, 2016 (el-laboració pròpia).

Context urbà

Localització

Ca n'Altimira està situat a un lloc estratègic, no sols per la proximitat a l'estació de tren, sinó per la vinculació directa al major eix territorial amb potencial per vertebrar la vida pública a Cerdanyola del Vallès: el Riu Sec. A banda i banda d'aquest eix trobem, de fet, una bona part dels equipaments essencials d'una ciutat: mercat municipal, complex esportiu, casal de joves, biblioteca municipal,...

Es percep un desequilibri important pel què fa a la distribució territorial d'espais lliures (parcs, jardins i places) a l'entorn què ens ocupa. Als barris del sud del Riu Sec hi han moltes places i jardins, de grandària similar, tant als espais entre blocs de l'est de l'avinguda Primavera com al teixit d'illes d'habitatges de l'oest. No obstant, estàn mancats d'una estructura clara que els entrelligui de manera directa.

Al nord del Riu Sec, a ambdues bandes de la línia ferroviària, no hi han quasi espais lliures de proximitat. Es tracta d'un teixit urbà molt més consolidat, vinculat a l'activitat industrial del propi barri, per al què el referent més immediat d'espai lliure és el Riu Sec o el Riu Ripoll.

La xarxa d'espais lliures hauria d'estar al servei de totes les activitats que es donen a la quotidianitat ciutadana alhora que vinculada als equipaments essencials abans esmentats.

Cal destacar també, que els principals eixos viaris i comercials de la ciutat (carretera de Barcelona, l'Avinguda de la Primavera i l'Avinguda de Catalunya) conflueixen també entre el Riu Sec i la línia ferroviària.

Ca n'Altimira n'és la cruïlla de tot plegat i, com a equipament públic, té la capacitat de jugar un rol transformador de les dinàmiques urbanes de Cerdanyola del Vallès.

- Espais lliures (places i jardins)
- Equipaments municipals
- Equipaments supramunicipals

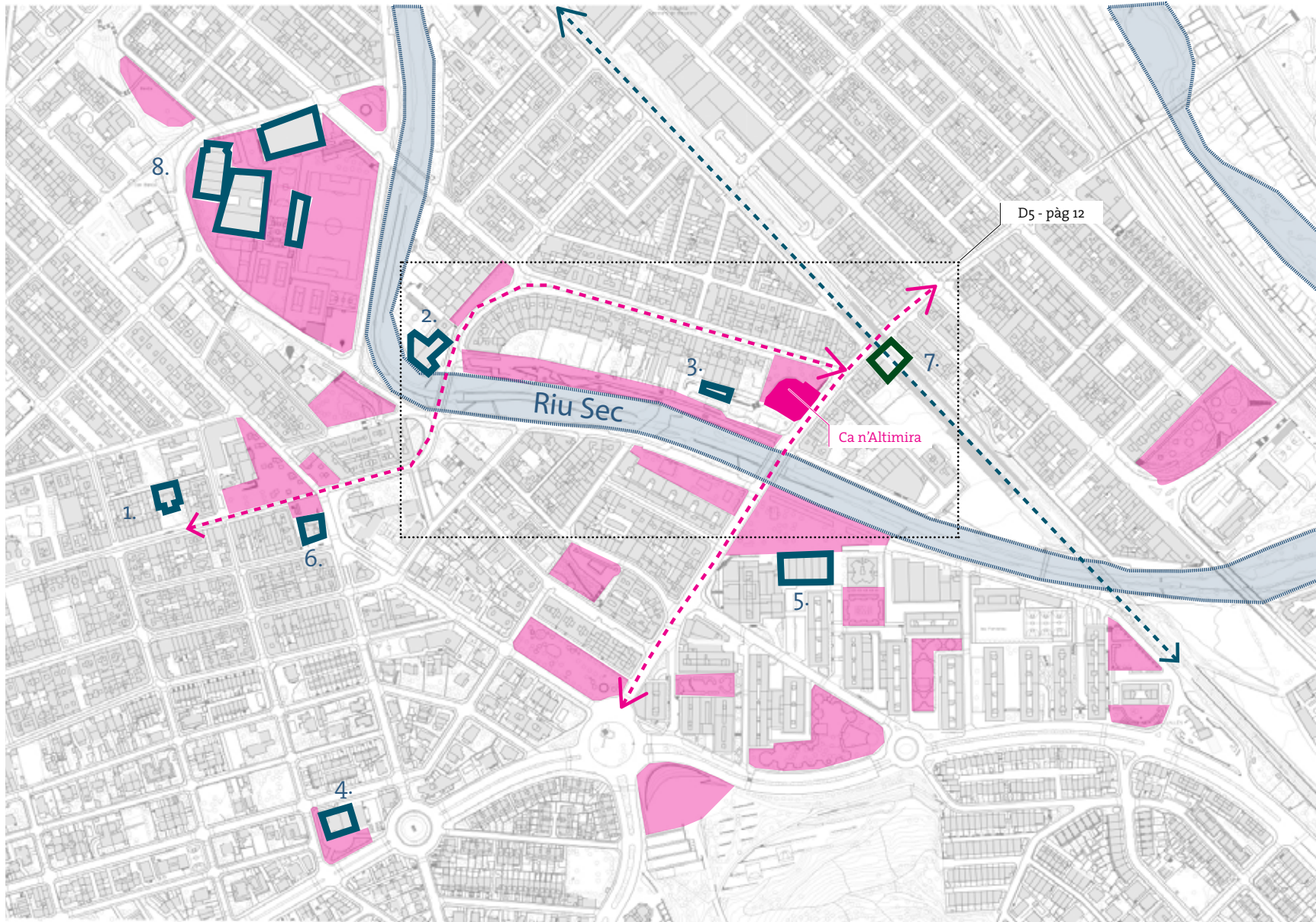
----- Eixos comercials

----- Eix viari (carretera i ferrocarril)

1. Museu d'Art
2. Biblioteca Central
3. Casal de Joves
4. Ateneu de Cerdanyola
5. Mercat Municipal Les Fontetes
6. Ajuntament
7. Estació de tren
8. Complex Esportiu Can Xarau

D4. Context urbà de Ca n'Altimira.

Mapa d'equipaments municipals i espais lliures pròxims.

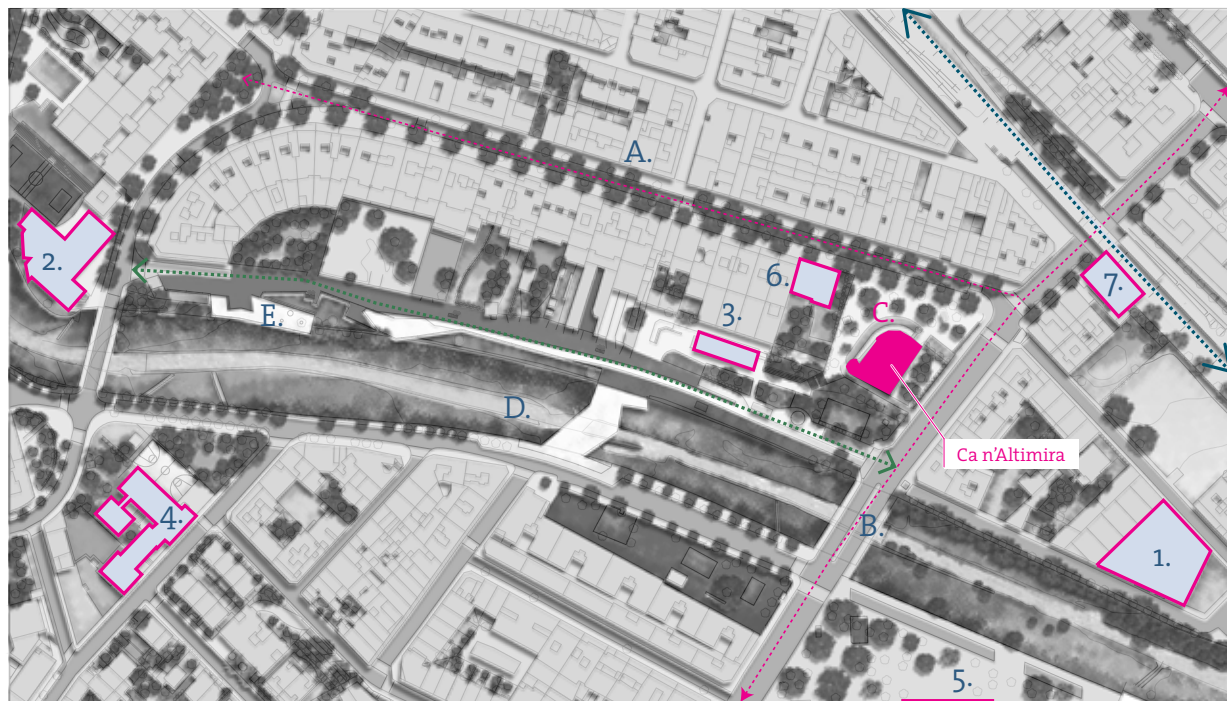
Entorn

L'edifici de Ca n'Altimira està vinculat materialment i perceptivament a la Plaça Joan Viladomat i viceversa, ambdues entitats urbanes no s'entenen l'una sense l'altra. Es podria dir que, especialment durant els anys en què fou biblioteca municipal, espai públic i edifici eren una sola cosa.

La vegetació de la Plaça i la seva proximitat al Riu Sec han fet que tingui un caràcter molt natural, i que sigui una fita de referència per al Passeig del Pont, què de fet la vincula encara a la nova Biblioteca Municipal de Cerdanyola. El propi Passeig del Pont constitueix un eix cívic potencial en aquest entorn.

Com a fita, és també l'espai que dóna la benvinguda a la ciutat als viatgers que vénen de l'estació de tren, i és pas obligat a les anades i vingudes dels ciutadans pels eixos comercials de Cerdanyola, i és visible des del propi Mercat de les Fontetes.

La proximitat dels emblemàtics cinemes El Punt, o d'equipaments educatius com L'Anunciata, completen un entorn urbà complex i divers.

1. Cinemes El Punt
2. Biblioteca Central
3. Casal de Joves
4. FEDAC Cerdanyola
5. Mercat Municipal Les Fontetes
6. Sala d'Art Buigas
7. Estació de tren

- A. Avinguda Catalunya
- B. Avinguda de la Primavera
- C. Plaça Joan Viladomat
- D. Riu Sec
- E. Passeig del Pont

- Eixos comercials
- Eix viari (carretera i ferrocarril)
- Eix cívic (potencial)

D5. Entorn de Ca n'Altimira.

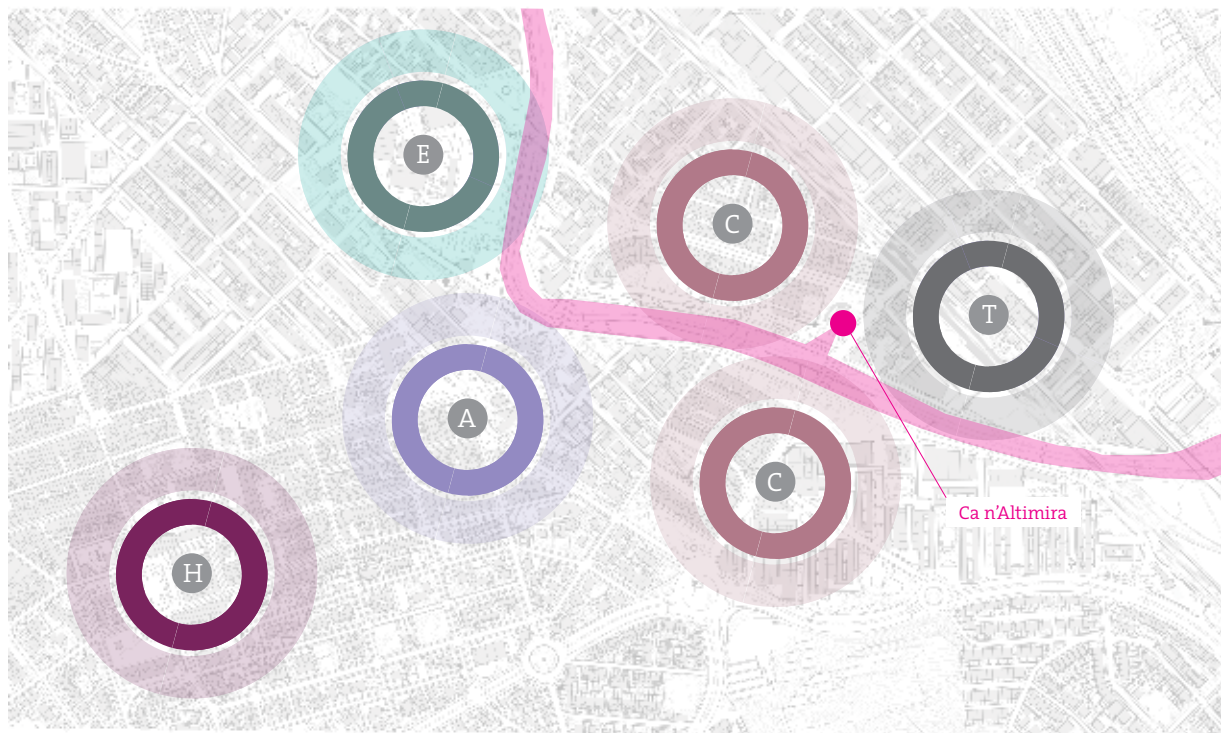
Eixos i edificis pròxims d'especial rellevància.

Caràcter

L'estructura urbana de Cerdanyola del Vallès no té una jerarquia unívoca en quant a ordre d'importància del seu entorn construït i les activitats que el caracteritzen. De fet, en una extensió territorial relativament reduïda, aglutina pols d'activitat de distintes característiques: comercial, administratiu, esportiu,...

El fet que no hi hagi un centre de ciutat reconegut com a tal contribueix a la posada en valor precisament d'aquesta proximitat de caràcters urbans. Si la xarxa d'espais públics proporciona una connectivitat adequada, la possibilitat de moure's fàcilment d'un pol a un altre fomenta valors de sostenibilitat sòcio-territorials molt positius alhora que poc comuns en aquests models de ciutat.

Ca n'Altimira i l'espai públic amb què es relaciona, hauria de trobar l'encaix dins aquest pols característics. La seva singularitat li permet de buscar-lo més en la complementarietat que en l'analogia, com a frontissa i catalitzador de les distintes activitats que s'hi donen al seu voltant.

- T. Pol de transport
- C. Pol comercial
- A. Pol administratiu
- E. Pol esportiu
- H. Pol Històric

D6. Caràcter urbà a Cerdanyola (estructura policèntrica)

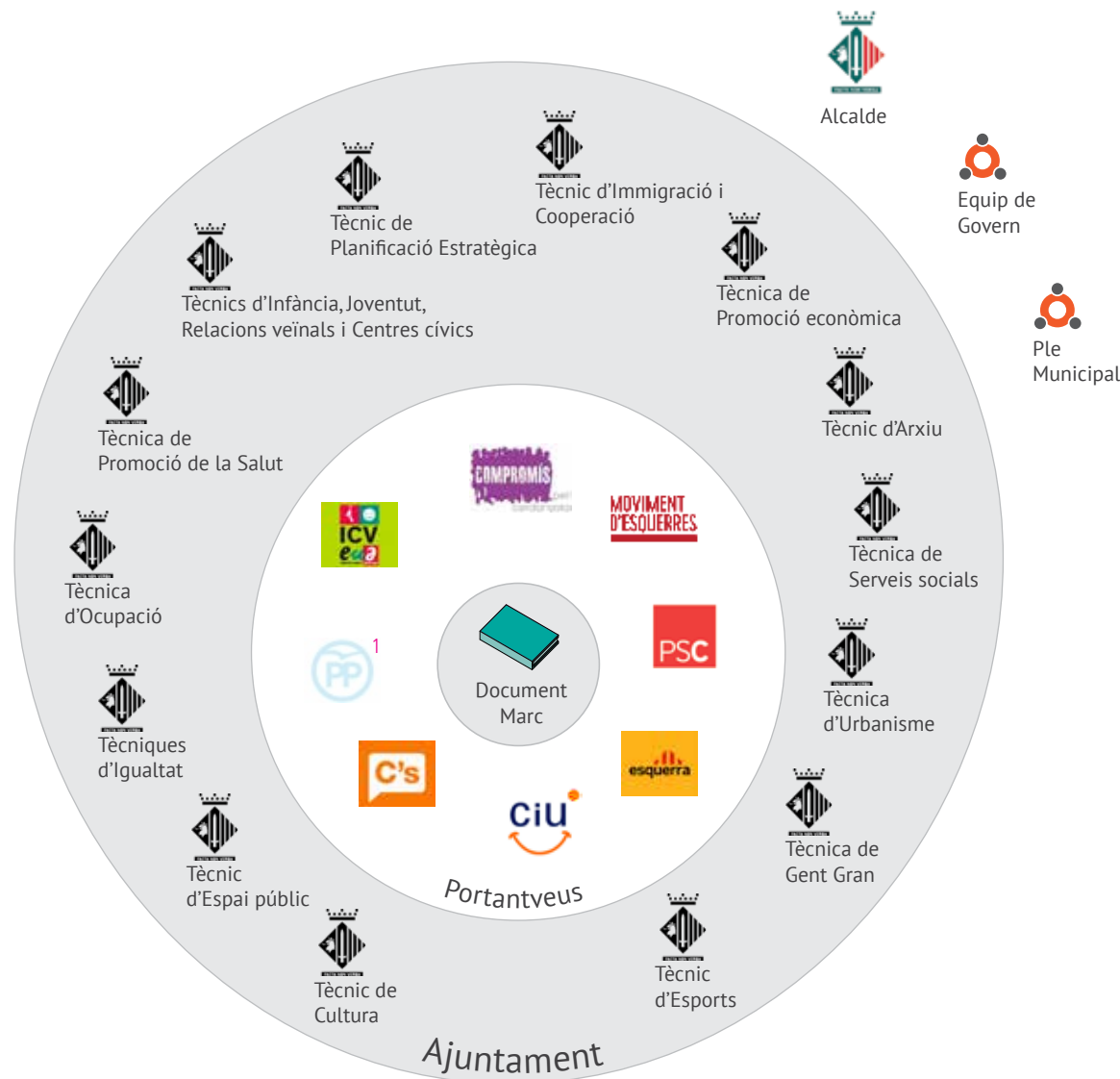
Pols característics al voltant de Ca n'Altimira.

Context administratiu

La proposta per redactar el document marc objectiu del present encàrrec situa el conjunt de l'administració pública com una prolongació natural dels espais públics, i també dels equipaments municipals associats. En certa manera, és la seva expressió organitzativa, i per tant és procedent reforçar i fer visibles els seus vincles.

Al cas de Ca n'Altimira, com a equipament públic però també com a node estratègic al territori amb potencial de transformació de l'espai públic que té al voltant, és important construir un marc de referència plural. Cal conèixer l'enfoc dels distints grups polítics municipals, però sobretot cal donar veu a tècnics i tècniques de l'Ajuntament de Cerdanyola del Vallès, més enllà dels directaments vinculats a espai públic i equipaments. En el fons, el territori és suport de tot allò que s'esdevé a un municipi, i per tant l'administració s'hi ha de vincular de manera transversal.

Si bé és cert que l'equip de govern és l'impulsor del procés participatiu que es vincularà al disseny, gestió i planificació de Ca n'Altimira i el seu entorn, cal un compromís municipal (polític, tècnic i ciutadà) per assumir les regles del document marc i donar continuïtat al projecte més enllà de les legislatures, amb una estratègia clara i compartida envers la xarxa d'espai públic de Cerdanyola.

D7. Mapa administratiu dels participants a l'elaboració del document marc.

Nota 1: aquest grup polític no ha respost la invitació a participar del procés.

L'EDIFICI

Ca n'Altimira

Ca n'Altimira no és només l'antiga biblioteca de Cerdanyola, no és només el mas del segle XV que ha perdurat fins a l'actualitat. Ca n'Altimira és un lloc de la ciutat de Cerdanyola i de la memòria dels seus ciutadans i ciutadanes. És indestriable d'allò que l'envolta, i per tant allò que l'envolta és l'extensió del seu propi caràcter.

L'activitat pública a l'enclau de Ca n'Altimira és determinant per a convertir-se en un pol identitari de la ciutat, potenciador de les dinàmiques socioeconòmiques ja existents a l'àrea, i generador de les complementàries. En aquest sentit, un espai públic vitalista i referent ha de comptar amb activitats i esdeveniments dels anomenats necessaris, opcionals i socials.

Activitats necessàries (AN)

Són les que ocorren per força: anar a l'escola, a la feina, comprar, esperar l'autobús,... Aquestes activitats ocorren amb independència de les qualitats físiques de l'entorn urbà, perquè la gent no pot defugir-les. Una bona ciutat proporciona les condicions adequades per a que s'hi desenvolupin les moltes activitats necessàries que hi ténen lloc.

Activitats opcionals (AO)

Són activitats que la gent tendeix a fer quan fa bon temps, l'entorn urbà és agradable i els llocs són acollidors i atractius. Són per tant activitats especialment sensibles a la qualitat de l'ecosistema urbà, i ocorren més quan més elevada és aquesta qualitat. Una bona ciutat es caracteritza per disposar d'una gran varietat d'activitats opcionals. Una ciutat atractiva es pot reconèixer precisament perquè la gent tria passar temps als seus espais públics.

Activitats socials (AS)

Aquestes activitats ocorren sempre que la gent es mou per la mateixa àrea. Mirar, escoltar, interactuar amb altra gent, la participació activa i passiva a la vida pública,...

Una bona ciutat proporciona un ampli ventall d'activitats opcionals i necessàries. Quan hi ha molta gent que fa ús d'un entorn determinat, hi han moltes oportunitats de creuar-se, quedar o parlar, en definitiva, de que passin coses. És llavors quan un lloc esdevé vitalista.

AN

AO

AS

Passeig del Pont

Aquest tram del marge del Riu Sec és un espai compartit “de facto” entre vehicles i vianants. Ofereix una certa protecció respecte al trànsit intens dels voltants, però no es significa formalment i qualitativament com un espai amb prioritat per a vianants, ni com un espai decididament compartit amb vehicles i, per tant, un espai de reconeixement i respecte entre les distintes maneres de moure’s i viure la ciutat.

La façana que dona al riu està formada per les darreres dels edificis de l’avinguda Catalunya, que funcionen com a patis, jardins o solars privats amb accés rodat permanent, i per tant no ofereixen cap límit actiu cap al riu. És un espai de remans, especialment si el comparem amb els carrers del voltant, amb certs elements materials que fan el pas i l’estada dels ciutadans que van a peu agradable.

L’obertura de vistes, la vegetació del llit del riu o el pas de l’aigua ofereixen una bona experiència sensorial, tot i que es troben a faltar arbres de gran port, i protecció contra les inclemències meteorològiques. La manca d’espais de recer i d’ombra limiten el gaudi de l’espai al llarg de l’any i les seves estacions.

El passeig del pont ofereix espais potencials per a activitats opcionals, però aquestes no s’hi donen massa. Està encara lluny d’assolir el seu màxim d’activitats socials, donat que no hi ha un gran flux de gent, ni està vinculat a trajectes d’activitats necessàries (aquests trajectes solen travessar-lo, no recórrer-lo). Segueix sent però un lloc actiu de referència quan s’hi donen les condicions, i caldria fer atenció a la seva continuïtat, la relació amb l’altre marge (passeig de les Acàcies, i, al cas que ens ocupa, la relació amb Ca n’Altimira i la plaça Joan Viladomat, amb la nova Biblioteca i amb el Casal de Joves.

Avinguda de Catalunya

Aquest és un dels carrers més importants de la ciutat des del seu establiment. Tothom el reconeix com un dels eixos comercials més importants de Cerdanyola. L’agradable arbrat i l’amplada de les voreres afavoreix el seu ús intensiu per part dels ciutadans, és un lloc on s’hi donen moltes activitats necessàries, especialment vinculades al comerç.

El pas de vianants constant també ofereix el potencial de les trobades casuals, i per tant de les activitats socials, vinculant-se aquestes sobretot a la plaça Viladomat, punt de referència d’aquesta avinguda des del punt de vista de certes activitats opcionals. Aquestes característiques, especialment la relació amb la plaça, fan que sigui de nou una oportunitat per a Ca n’Altimira i els seus futurs usos.

Avinguda de Primavera

És una avinguda que dóna prioritat als vehicles, amb molt poca connectivitat peatonal entre voreres. Funcionalment té un carril per sentit de circulació, però la porció d'avinguda ocupada per la calçada és molt més gran, donat que s'afegeixen dues bandes d'aparcaments, i un carril intermedi per facilitar els girs de vehicles cap als carrers que la creuen.

Les voreres no tenen una grandària ni un tractament qualitatiu d'acord amb la importància territorial de l'avinguda la qual, això sí, té una càrrega de vianants molt elevada per raons, quasi exclusives, de realitzar les activitats necessàries pròpies dels quefers diaris ciutadans.

Les barreres

La relació entre l'edifici de Ca n'Altimira i el seu entorn, es veu entorpit per una sèrie de barreres, directes i indirectes, que hi dificulten l'accessibilitat i la integració a les dinàmiques socioeconòmiques de l'enclau. Les barreres, i per tant les oportunitats de millora, detectades són les següents:

1. El Riu Sec

Els rius són habitualment elements territorials que divideixen les ciutats en dos parts. No obstant, amb l'enfoc adequat (activació dels ponts, adequació dels marges, protecció front a pluja i sol, profusió d'elements vegetals,...) el riu Sec pot ser l'element estructurador de la vida pública urbana en general, i el connector dels ciutadans amb Ca n'Altimira en particular.

2. Cap al passeig del Pont

Els elements que han anat apareixent al passeig del pont en relació a Ca n'Altimira s'han instal·lat en detriment de la seva connectivitat. Són elements independents, però que funcionen com una única barrera peatonal: la tanca del parc infantil, les rampes d'entrada i sortida de l'aparcament subterrani, el nucli d'accés peatonal al mateix aparcament i la tanca circular de joc per nens. El replanteig dels elements d'aquesta barrera milloraria amb escriu la relació entre ambdós espais.

3. Creuament als eixos principals

La gran aflluència de vianants a l'encreuament entre les avingudes de la Primavera i de Catalunya, motivada en gran mesura per la proximitat de l'estació de tren i parades d'autobusos, fa que s'hi acumulin gran quantitat de persones i vehicles. La plaça Joan Viladomat i Ca n'Altimira poden ser l'espai de descongestió peatonal que milloraria els fluxos que s'hi concentren, però això requereix una actuació contundent en favor de la prioritat per vianants a l'esmentat encreuament.

1. El Riu Sec al pas per Ca n'Altimira

2. Aparcament al Passeig del Pont

3. Vista de l'Avinguda Catalunya

D6. Entorn de Ca n'Altimira.
Barreres i oportunitats I.

4. El trànsit i les parets

La pròpia calçada de l'avinguda de la Primavera és una barrera física i ambiental entre les seves dues voreres, agreujada per la manca de passos per a vianants segurs (no n'hi ha cap entre el carrer de Santa Teresa i el carrer dels Reis).

Ca n'Altimira es protegeix d'aquestes incomoditats aprofitant el desnivell que existeix amb l'avinguda, però crea uns murs continus que fan un flac favor a la vitalitat de l'avinguda. Caldria millorar-hi la seguretat i la qualitat sonora i ambiental per tal que els dos espais es puguin relacionar de manera adequada.

5. Continuïtat del passeig del Pont

Aquest punt s'identifica com a clau a la mobilitat de vianants i la vitalitat dels espais públics de la zona a la seua vinculació a l'enclau de Ca n'Altimira. El fet que el passeig del Pont no tingui continuïtat peatonal dificulta la lectura d'un espai per vianants referent com és el riu Sec. També dificulta la fluïdesa dels desplaçaments a peu entre les voreres del propi pont, el qual deuria actuar més clarament com a vincle entre espais públics i elements territorials en totes direccions: continuïtat del riu Sec i connexió entre marges.

6. El canvi de cota

La diferència d'altitud entre l'edifici de Ca n'Altimira i el parc infantil del passeig del Pont fa que hagin d'aparèixer elements de circulació vertical per relacionar-los: una escala i una rampa. Aquests elements però poden ser quelcom més que una connexió per desplaçar-se, més encara si s'aprofiten que es tracta d'una àrea de joc infantil que està protegida dels inconvenients de la ciutat. Hi ha una bona oportunitat per enllaçar la plaça Joan Viladomat amb el passeig del Pont i amb l'encreuament d'aquest amb l'avinguda de la Primavera.

4. Paret a Avinguda de la Primavera

5. Creuament Av. Primavera amb Passeig del Pont

6. Parc infantil al Passeig del Pont

D7. Entorn de Ca n'Altimira.
Barreres i oportunitats II.

La Capacitat de l'edifici

En aquest apartat exposem dades quantitatives i qualitatives de l'edifici de Ca n'Altimira per a què es pugui valorar l'encabiment de diferents usos a cadascuna de les seves estances. Es valora per una banda la superfície total de cada part diferenciant-la de la seva superfície útil, així com una estimació de la capacitat d'aforament segons uns criteris tipològics genèrics.

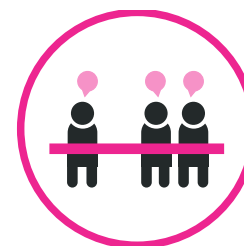
Aquests criteris tipològics classifiquen els espais en: espais primaris (activitats de treball individual o reunions d'equip amb privacitat suficient entre cada node actiu); espais comunitaris (activitats col·lectives, amb interacció entre tots els participants, sense privacitat garantida); espais assemblearis (activitats col·lectives focalitzades a un sol esdeveniment: auditori, conferència, formació,...).

Per altra banda, es realitza una valoració qualitativa de les parts abans esmentades, fent referència a les característiques ambientals i perceptives en relació a l'entorn de l'edifici.

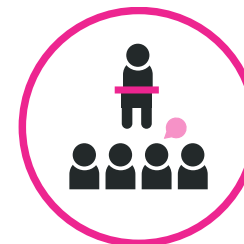
Aforament a espais primaris:

Aforament a espais comunitaris:

Aforament a espais assemblearis:

Golfes (g)	
Superfície total	60 m ²
Superfície útil	50 m ²

11-14 persones

23-28 persones

38-45 persones

Planta segona (2a)	
Superfície total	220 m ²
Superfície útil	190 m ²

42-54 persones

86-106 persones

146-173 persones

Planta primera (1a)	
Superfície total	200 m ²
Superfície útil	155 m ²

34-44 persones

86-106 persones

119-141 persones

P. baixa (pb-d)	
Superfície total	143 m ²
Superfície útil	75 m ²

19-21 persones

34-42 persones

58-68 persones

Planta baixa (pb-sg)	
Superfície total	240 m ²
Superfície útil	239 m ²

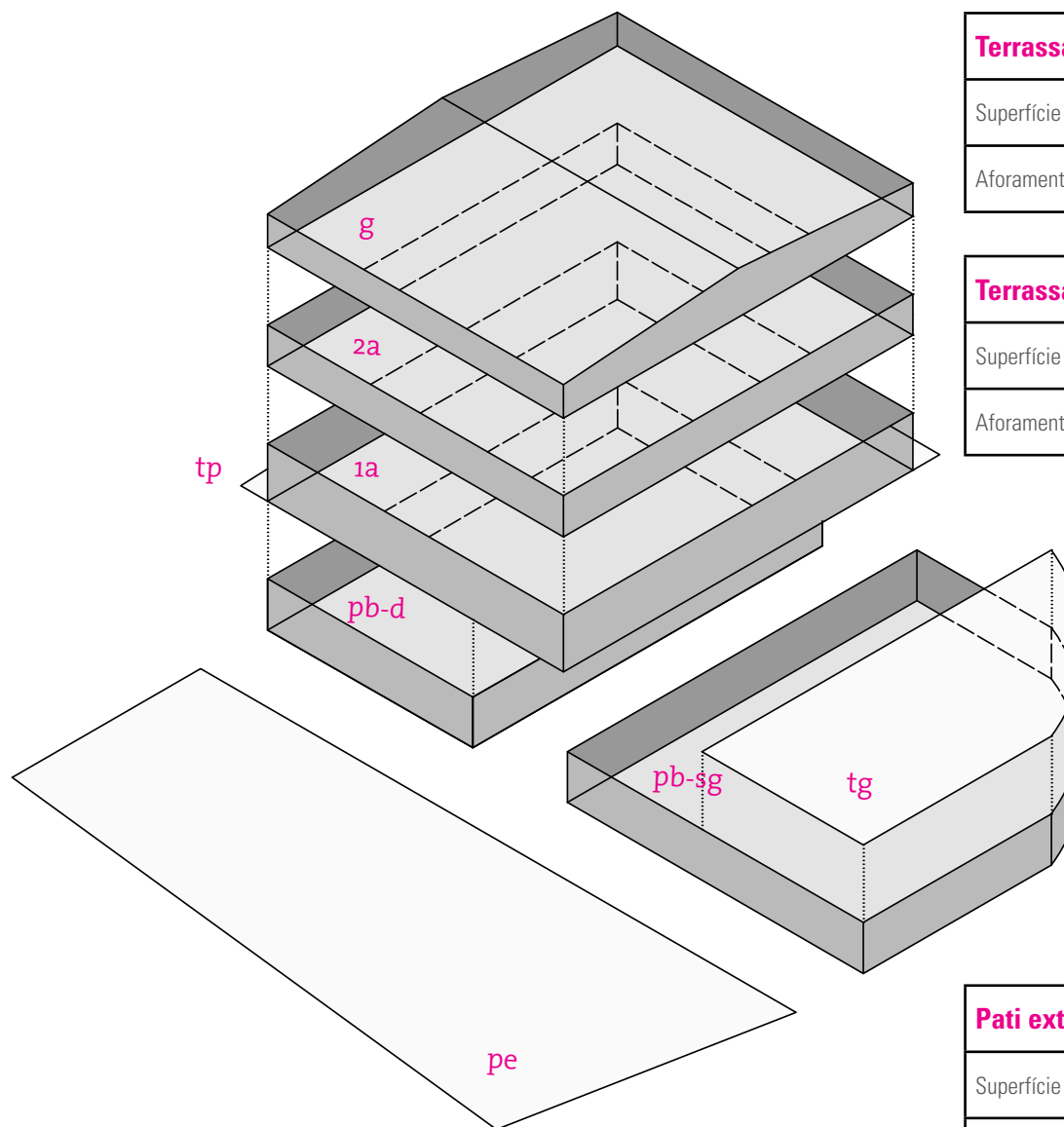
53-69 persones

109-133 persones

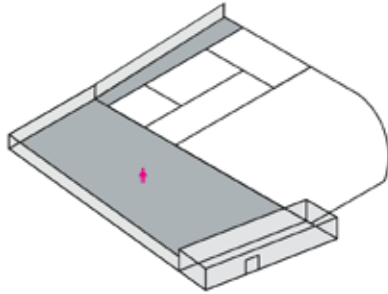
185-218 persones

Terrassa gran (tg)	
Superfície total	170 m ²
Aforament	130-150 p.

Terrassa petita (tp)	
Superfície total	45 m ²
Aforament	20-25 p.

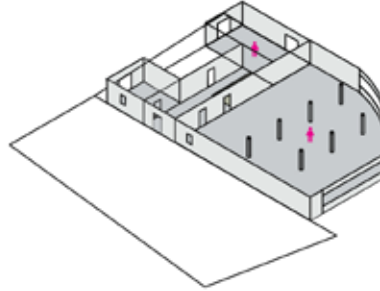
Pati exterior (pe)	
Superfície total	334 m ²
Aforament	250-300 p.

Pati exterior

El pati d'accés és un recinte tancat, vegetat amb arbres de gran port i arbusts arrambats contra la reixa perimetral, amb una porta cap a la veïna plaça Josep Viladomat. Com a espai exterior, es caracteritza per un elevat grau d'interacció potencial, més encara per ser un lloc de pas on l'espera i la trobada poden tenir lloc de manera espontània.

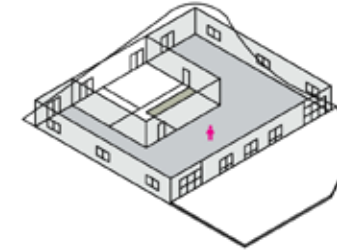
S'ha de tenir en compte la possibilitat que estigui més obert cap a la plaça (ampliant la porta actual, per exemple), que és l'espai públic associat amb més capacitat d'una relació directa. La seva relació amb l'Avinguda de la Primavera és purament auditiva, doncs el canvi de nivell i la barrera vegetal el separa del soroll del trànsit constant. Per contra, la vessant en contacte amb l'entorn del riu Sec és una oportunitat de vincular-se i ampliar el paisatge vegetal del qual forma part.

Planta baixa

La planta d'accés és fonamentalment un gran recinte diàfan, amb una àrea més petita d'estances de suport (vestíbul, instal·lacions, sales,...). A la part diàfana destaca per sobre de tot la relació visual i d'orientació amb l'exterior, doncs la finestra correguda permet observar la pràctica totalitat de la plaça Josep Viladomat.

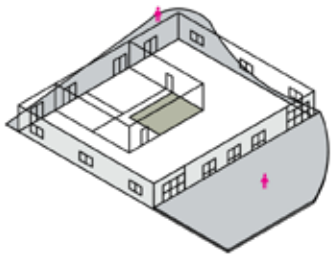
La gran sala gaudeix d'una molt bona il·luminació natural indirecta (l'orientació nord i nord-oest la protegeix de la radiació la major part del dia). La perspectiva sobre la vida pública de l'exterior emmarca les copes dels arbres de la plaça i el segment de l'Avinguda de Catalunya. Les estances de suport queden orientades cap al riu Sec, vinculant-s'hi indirectament a través del porxo sud del pati exterior.

Planta primera

La planta primera és també un espai diàfan, en aquest cas que envolta el nucli d'escaleres i serveis de l'edifici, amb obertures, en diferents graus, a totes les orientacions. L'espai annex amb la qual millor es relaciona és la gran terrassa nord, tot i què amb certes dificultats d'accessibilitat. També té relació amb balcons a l'avinguda de la Primavera i terrassa al riu Sec.

Aquesta planta té el potencial estratègic de talaia sobre tot l'entorn de l'enclau de Ca n'Altimira, reforçat a més perquè s'associa a espais exteriors pertanyents a l'edifici. Es tracta però d'un espai amb una major privacitat respecte de l'espai públic del voltant, està menys exposat a veure i ser vist que la planta baixa.

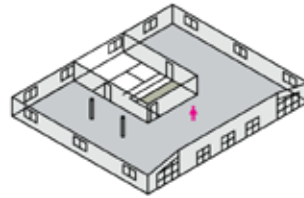

Terrasses (planta primera)

La planta primera dona accés a dues terrasses, orientades a nord i a sud respectivament.

La primera és extensa i té possibilitats d'accés directe des de l'exterior (compta amb una mena d'escala d'emergència). Es vincula molt clarament a la plaça Joan Viladomat, doncs queda visualment protegida de les avingudes per les copes dels arbres de la pròpia plaça. El separa d'ella un muret baix amb un passamà continu. Té la suficient amplitud per acollir usos diversos, tot i que avui en dia no està equipada amb res que la defineixi clarament.

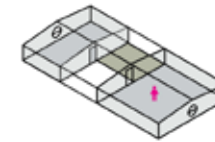
La segona, orientada al riu Sec, és molt més reduïda i amb menys relació amb l'exterior, doncs l'envolta una reixa alta, i té arbres amb la copa a la seva alçada i molt propers. A l'hivern però, amb la caiguda de les fulles, milloren les vistes i la radiació solar.

Planta segona

La planta segona té el mateix esquema que la primera, però amb una mica més d'espai disponible. La relació amb l'exterior però és força diferent, doncs només disposa de grans finestrals a nord, cap a la plaça Joan Viladomat, i, amb l'alçada, permet veure l'estació de tren de Cerdanyola. A la resta d'orientacions, actualment només disposa de finestres reduïdes, més destinades a ventilació natural que a relació visual amb l'exterior.

El potencial d'aquesta sala ja està més vinculat a les seves pròpies dimensions i accessibilitat que a la relació amb l'entorn urbà de Ca n'Altimira. El grau de privacitat per tant és molt més elevat que a la resta de l'edifici, i encara podria encabir usos diversos amb facilitat, donada la seva poca compartimentació.

Golfes

Les golfes estan conformades bàsicament per dues sales de reduïdes dimensions, amb poca capacitat per acollir usos públics. Tenen obertures de llum petites, amb funció de lluernes o ventilació natural.

Podrien ser un espai d'instal·lacions o estances de suport als usos de la planta segona o de la resta de l'edifici. Per ser el punt més alt de l'edifici podria acomplir funcions de fita visible des de diversos llocs. Potencialment també es podria vincular a l'espai exterior a través del sostre, multiplicant o ampliant obertures per dotar-lo de qualitat lumínica.

LES PERSONES

Notes prèvies

El present capítol recull les idees i discursos sorgits de les entrevistes realitzades a grups polítics i tècnics de l'administració local de Cerdanyola. Volem fer notar que, durant les entrevistes, han sorgit usos molt concrets que no exposem a aquest document de manera conscient donat que el que pretenem és fer un marc que inclogui el màxim de discursos exposats.

Els temes tractats es poden agrupar en els següents epígrafs:

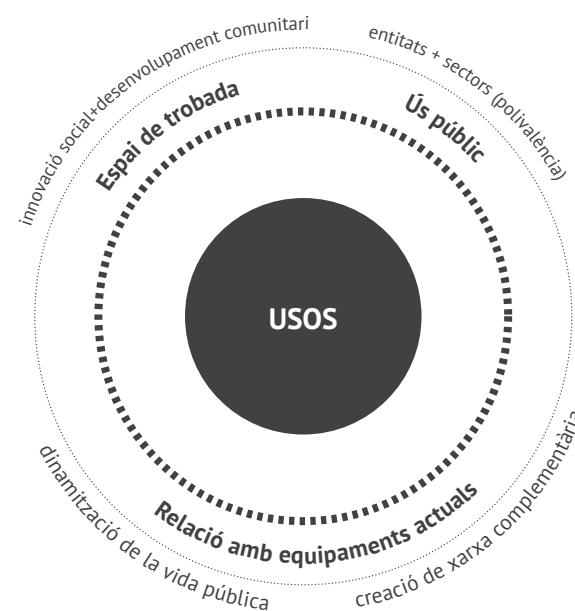
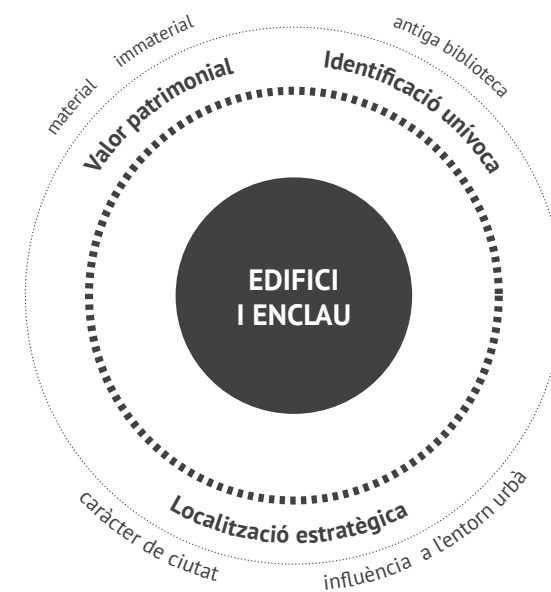
- Valoració de l'edifici i localització
- Usos
- Gestió
- Xarxa d'agents a vincular
- Procés participatiu

Valoració de l'edifici i la localització

En general cap de les persones entrevistades troba problemes a l'espai on es troba Ca n'Altimira: per a tothom es tracta d'un indret estratègic amb una localització excel·lent i amb una gran permanència a la memòria col·lectiva pel fet d'haver sigut biblioteca i, per tant, té un gran valor d'identificació. Es diu que Cerdanyola no té un centre urbà i que són distints elements els que marquen diferents centralitats, com ara els eixos comercials, que es creuen al punt d'influència de Ca n'Altimira i que suposen el lloc amb més flux de vianants de tota la ciutat, doncs a més s'hi suma la influència de la proximitat de l'estació de tren (Renfe), el Mercat de les Fontetes, i parades d'autobusos i taxis. Se li atorga una escala comarcal com a node de transport. Tots aquests caràcters donen una lectura de Cerdanyola com un municipi policèntric, amb pols d'atracció de distint caràcter, tal com també s'apunta a l'anàlisi urbana. Ca n'Altimira es situa com al vèrtex dels pols comercials i de transport.

Es parla de que la masia té valor patrimonial com a conjunt edificat i també amb elements específics de l'interior de l'edifici. És una de les masies històriques de la zona.

També s'assumeix, com un element clau del discurs, la vinculació de l'edifici amb l'espai públic que l'envolta: la plaça Josep Viladomat, el riu Sec i el passeig del Pont, i es veu com una oportunitat d'ordenació per a tota la zona, on, com s'ha fet palès amb l'estudi realitzat sobre l'entorn urbà, inclou alguns encreuaments un tant caòtics, i que tenen la possibilitat d'aprofitar la inèrcia de la hipotètica actuació sobre Ca n'Altimira.

Usos

Com hem dit abans, durant les entrevistes s'han definit usos i projectes d'ús i gestió molt concrets, però en aquest capítol més bé pretenem definir els trets globals amb els quals tots els participants es puguin identificar. Per tant, tractem de definir aquestes línies en base a necessitats detectades al municipi i no tant a propostes d'ús.

Trobem quasi una unanimitat total respecte a que l'ús ha de ser públic, i a que ha de funcionar com un espai de trobada que aprofiti el dinamisme de la zona en la qual es troba. De la mateixa manera es veu clara la necessitat de que es relacioni amb la resta d'equipaments existents per tal de no repetir usos i tendir a crear una xarxa complementària que equilibri certs problemes de saturació d'ús als equipaments existents. Dos de les mancances detectades amb més claredat són que no existeixen sales per fer activitats públiques amb capacitat per a 200-250 persones, ni tampoc espais de treball (tipus tallers) que requereixen una reserva d'espai continuada.

Tots els entrevistats aposten per que Ca n'Altimira sigui un equipament de ciutat, encara que alguns d'ells exposen clarament necessitats específiques vinculades a escala de barri (majorment al barri de les Fontetes). Assumint el rol de Ca n'Altimira més

com a equipament de ciutat, apareix una relació clara amb una altra línia de discurs, la qual parla de que hi ha moltes necessitats en entitats i sectors que són molt semblants, o fins i tot complementàries, i per tant es pot donar una resposta global i estratègica al respecte a nivell de ciutat. Podem definir la mateixa estratègia a nivell d'usos urbans: tal i com hem dit Ca n'Altimira es situa al vèrtex dels pols comercials i de transport, però el passeig del Pont la connecta també amb l'esportiu i l'administratiu. Per tant, a l'hora de definir el seu ús, cal tenir en compte que generi una activitat complementària a les existents, que faci de catalitzador enlloc de saturar usos existents introduint nous espais de competència.

Es veu interessant incloure l'element de la innovació social i el desenvolupament comunitari dintre d'aquest concepte d'espai de trobada. Per aquesta raó, creiem que s'ha d'incloure a les entitats, però també al sector econòmic, la formació, la recerca, la ocupació (moltes entrevistes defineixen una vinculació clara amb universitat/universitaris com a repte pendent de la ciutat) i també altres usos menys dirigits que li donin espontaneïtat i ús ciutadà.

Totes aquestes aportacions realitzades suposen usos parcials que no comprometen l'edifici en la seva totalitat, per tant es dibuixa clarament un equipament capaç d'assumir certa polivalència i diversitat dintre d'un concepte d'equipament molt dinàmic que funcioni com a pol d'atracció. En aquest sentit trobem una reflexió interessant que parteix del simbolisme de l'edifici, de la necessitat d'identificació amb un ús, però sense que l'equipament sigui utilitzat per un sector o entitat de manera exclusiva, que és el sentir més general. És parla doncs de mantenir un cert control davant de la polifuncionalitat per no caure en el fraccionament: evitar el fet de tenir un gran espai disponible però ple de diferents espais petits d'ús exclusiu. Es pretén polifuncionalitat amb una alta dosi d'adaptabilitat.

Gestió

Cal tenir en compte que en aquest apartat no es pretén definir ja la gestió a cap nivell, solament plantejar les possibilitats amb les quals hi ha acord, donat que serà el propi ús definitiu el qui marqui la gestió. En primer lloc parlarem de la gestió administrativa de l'equipament.

Es parla de gestió de caràcter públic de Ca n'Altimira, la qual pot no ser estrictament municipal, però sí que s'ha de fer des de lo públic. Es pensa que Ca n'Altimira ha de ser una aposta d'inversió pública i, per tant, l'administració deu estar representada en la gestió com a part d'aquesta aposta i com a garant de l'ús final que s'acordi. Un tret important serà el caràcter transversal de la gestió: que sigui un equipament amb potencial d'ús de totes les regidories i els sectors als quals representen, que es generin, si calen, unes noves regles de joc no tan vinculades a reglaments com a processos. Les persones entrevistades entenen que és possible que un departament tingui el lideratge de Ca n'Altimira per raons operatives, però aquest ha de garantir la transversalitat amb la resta de departaments (es parla obertament del departament de Participació Ciutadana).

Pel que fa al propi funcionament de Ca n'Altimira tothom coincideix amb la necessitat de la presència municipal acompanyada d'un equip que dirigeixi i dinamitzi l'equipament, aquest equip ha de ser part de l'aposta i el compromís. Hi ha coincidència amb el fet que, tot i existir una gran diversitat d'entitats al municipi, aquestes no es troben madures per assolir un nivell de gestió paritari amb l'ajuntament i que, per la falta de cultura col·laborativa, es pot córrer el risc de que aquestes entitats acabin monopolitzant-ne l'ús.

Per tant es decanten per una direcció de l'equipament des de l'administració que sigui clara, incloent certs espais de col·laboració i co-gestió de baixa intensitat, sempre ordenats i coordinats per aquesta direcció, la qual tindrà una visió més global de l'equipament. Es parla també del caràcter pedagògic de la pròpia experiència de gestió de Ca n'Altimira, que permetrà capacitar a les entitats i usuaris per participar en el futur d'altres models de gestió més directa.

Es planteja una idea molt interessant vinculada a la gestió dels interessos ciutadans que es detectin o que es proposin, més que la gestió d'activitats, sectors o edats.

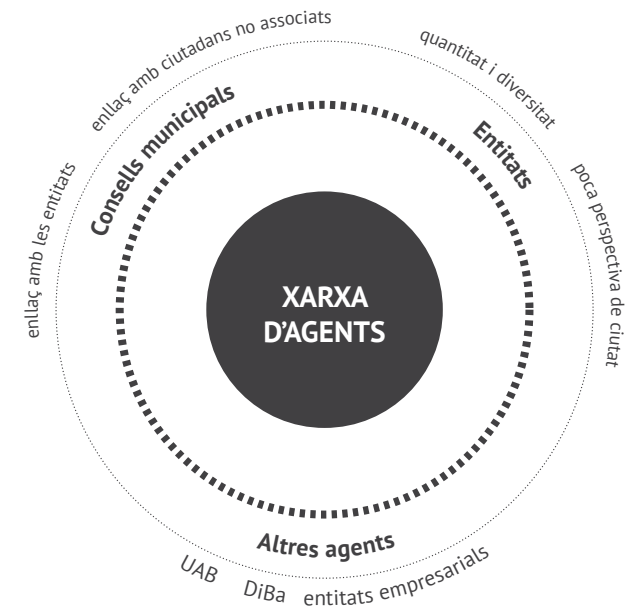

Xarxa d'agents a vincular

Com hem dit abans, les persones entrevistades valoren molt positivament la quantitat i diversitat de la xarxa d'entitats de Cerdanyola (veïnals, culturals, educatives, assistencials,...), si bé no li atorguen capacitat d'estar present de manera intensiva a la gestió. No obstant, si que es diu que han de ser agents clau a l'hora de plantejar el procés participatiu.

Es diu que per arribar de manera eficaç a les entitats, es poden fer servir els Consells Municipals existents, i que poden servir també per arribar a altres agents no associats que estiguin motivats i siguin proactius. D'una banda es qüestiona la participació de ciutadans a títol individual al·legant que poden contraposar interessos particulars al benefici col·lectiu, però d'altra banda hi ha la intenció de vincular al procés al màxim de ciutadania possible. Potser aquestos agents clau no associats presents als Consells ens poden donar la possibilitat de resoldre la contradicció, així com col·laborar a un bon disseny de procés, tal i com es comenta més endavant.

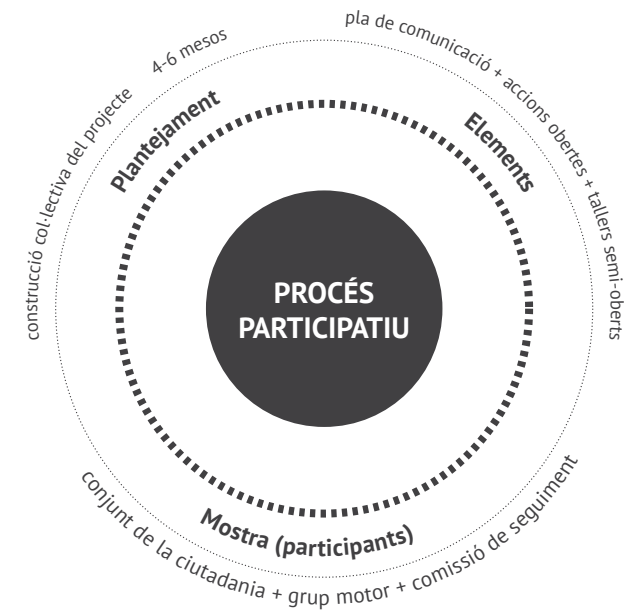
Altres agents importants a vincular seran la universitat, la Diputació, i les entitats empresarials.

Procés participatiu

En quant al procés participatiu, la majoria de persones entrevistades aposten per un procés de mig plaç (de 4 a 6 mesos). El disseny del procés marca uns moments molt importants i una forma de treballar que exposem a continuació.

A excepció de dues entrevistes, es parla en general de la definició d'un procés en el qual les alternatives es puguin construir col·lectivament, o com a mínim que es col·labori per concretar l'ús i la posterior implementació del projecte final. Aquest procés tindrà com a elements definitoris un Pla de Comunicació i difusió clar; accions obertes d'informació, transparència i deliberació; tallers semi-oberts que es realitzarien amb una mostra ciutadana específica (grup motor) complementada amb ciutadans a títol individual que s'hi hagin vinculat mitjançant les accions obertes; i un seguiment continu basat en una Comissió de seguiment que representi els interessos presents en el procés.

Es pensa que és molt important la realització d'estudis previs sobre els equipaments existents i sobre les característiques socio-demogràfiques de la població com a base per a la proposta que pugui sorgir del procés.

Conclusions

- Ens trobem davant d'un espai estratègic de la ciutat donada la seva localització, la proximitat amb la RENFE, el Mercat de les Fontetes i els dos eixos comercials de Cerdanyola. Tenint açò en compte, el projecte ha de ser una oportunitat per ordenar l'entorn urbà i millorar la relació entre Ca n'Altimira i l'espai públic al seu voltant.
- L'edifici té un gran valor patrimonial, per tant s'haurà de comptar amb la conservació de l'edificació com a valor del projecte.
- L'equipament ha de tenir abast de ciutat i ser públic, ha de contemplar el dinamisme del seu entorn i ser complementari amb la xarxa d'equipaments existents, i tenir un ús adaptable i polifuncional però clarament identificable.
- Es proposa una gestió pública amb presència municipal dintre de la qual puguin col·laborar altres entitats en aspectes concrets. Es valora positivament la possibilitat de gestió d'interessos proposats col·lectivament.
- Hi ha una àmplia xarxa associativa, però no és suficientment madura com per a liderar el projecte, per això es dóna valor a la component pedagògica del propi procés.
- Es veu important que s'estableixin relacions a nivell supra-municipal: Diputació de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, entitats empresarials,...
- Es defineix un procés participatiu de construcció col·lectiva de mig plaç, amb un grup de treball constant que monitoritzi el procés i altres activitats més obertes, com per exemple tallers i presentacions públiques.

Continuïtat del procés participatiu

La proposta pel procés participatiu que donaria continuïtat a aquest treball la basem en la metodologia de la investigació acció participativa. Amb aquesta pretenem establir un procés de construcció col·lectiva del contingut que ha de definir el futur de Ca n'Altimira en base a un marc d'ús. Dintre del procés que proposem es definiran una sèrie de fases que permetran conèixer la percepció social del diagnòstic tècnic que hem realitzat sobre l'espai urbà, així com establir la compatibilitat del model d'ús proposat amb els continguts i relacions amb la xarxa d'equipaments que es proposen al procés.

L'objectiu general d'aquest procés, a nivell metodològic, serà obtenir informació per part de la ciutadania sobre necessitats, recursos, interessos, gestió... i definir una proposta tècnica que doni resposta a tots aquests aspectes, per a que pugui tenir compromís polític per la seva execució. Per tant no estem parlant d'un procés amb diferents opcions no contrastades i presentades individualment que acabin en un procés de votació, sinó de construir una alternativa tècnica a partir de la informació que ens proporcioni el procés.

A grans trets proposem que el procés contingui les següents fases:

Fase inicial

Treball intern amb l'ajuntament, l'equip tècnic i informants clau de la ciutadania. En aquesta fase hem d'explorar les visions inicials per part de l'esfera social, tal i com hem fet amb la política i la tècnica. Per fer-ho hem de definir una mostra de treball i els seus criteris de representativitat, per tal d'extreure'n un Grup Motor que impulsi i recolzi el procés participatiu. Definirem també la difusió i comunicació del procés així com les seves convocatòries.

Fase desenvolupament

Implica el treball participatiu i tècnic pròpiament dit. Inclourà els tallers, jornades, anàlisi... i totes aquelles eines que serveixin per completar la diagnosi i impulsar les propostes de tots els agents involucrats. A aquesta fase ja comptarem amb moments oberts de participació.

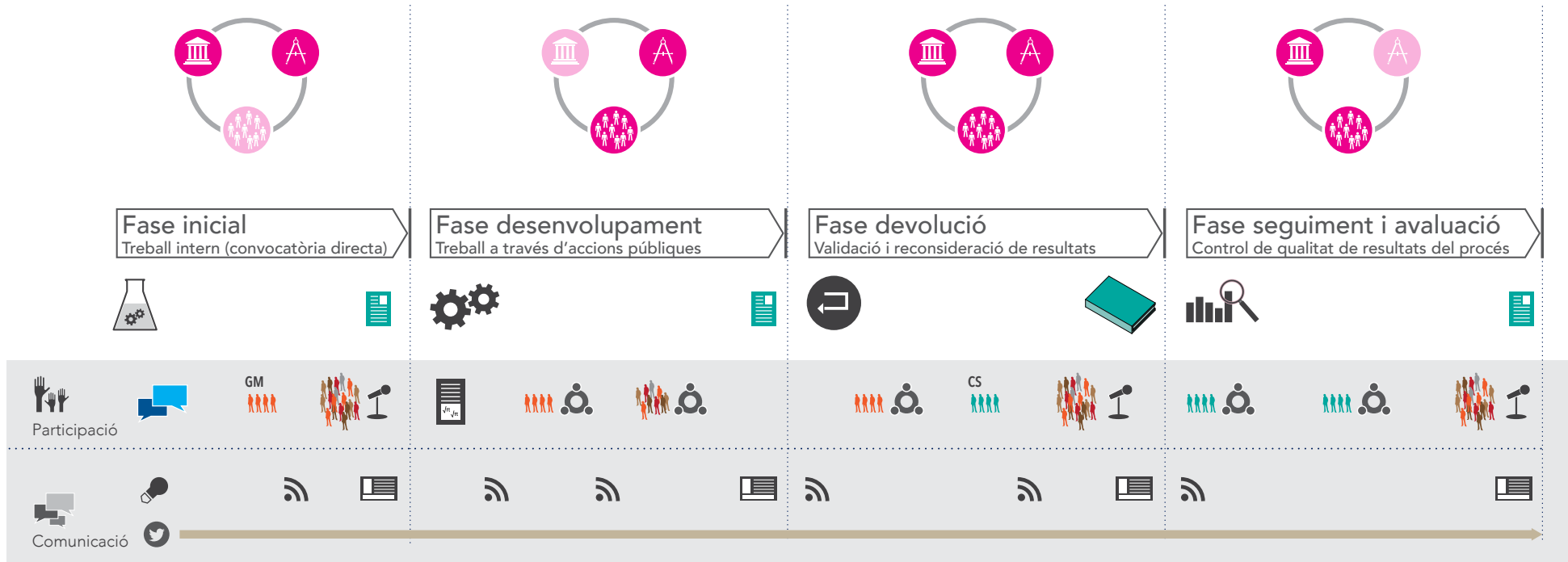
Fase devolució

Torna a ser un espai més restringit, però també pot tenir moments oberts, com per exemple, presentacions públiques. Serà l'espai per validar resultats i avançar en el procés.

Fase de seguiment i avaluació

Aquesta fase ha de comptar amb la seva pròpia estructura generada durant el procés (Comissió de Seguiment), i serà, necessàriament, molt més restringida que les anteriors, doncs primarà el treball intern. Serà la fase del control de qualitat en quant a procés i resultats, establirà mecanismes de millora i farà el seguiment dels avanços en la implementació. Serà un procés més autònom, donat que es pot estendre en el temps.

Dintre d'aquestes fases hi ha un element molt important que és la generació de la mostra de treball. És important entendre que aquest recurs inicial ha de ser proporcionat per l'administració local, específicament pel què respecta a la informació i contactació. Serà a partir d'aquest mapa inicial que anirà construint-se la xarxa vinculada al procés de manera col·laborativa, però és imprescindible aquest impuls inicial per definir el grup embrionari de treball.

Actors

- Ajuntament de Cerdanyola
- Ciutadania de Cerdanyola
- Equip tècnic extern

Participació

- Entrevistes amb informants clau
- Presentacions i debats
- Jornades de formació
- Tallers de treball
- Sessions obertes
- Documents de referència de resultats parcials
- Document final d'acord i compromisos
- Grup Motor
- Comissió de Seguiment
- Sessions restringides

Comunicació

- Creació d'imatge gràfica del procés
- Difusió a web i xarxes
- Convocatòries, publicitat i transparència
- Difusió a panells instal·lats a Ca n'Altimira

Marc d'ús: criteris de consens

El marc d'ús és la resposta al resultat de la diagnosi tècnica d'aquest document, l'envolvent de consens del discurs tècnic i polític que ha aflorat durant les entrevistes.

Hi ha un desig que Ca n'Altimira doni un servei a la ciutat, transversal a ciutadans, sectors i regidories. Que activi el teixit social municipal, que funcioni com a pol atractor complementari als del seu voltant, que faciliti la visibilització i l'activació del conjunt d'equipaments i recursos, i que tingui la innovació social com a tret identitari. Ca n'Altimira pot ser el referent d'aquests recursos en xarxa, alhora que hi afegeix els seus propis actius: contenidor d'espais, activitats i usuaris.

Ha de ser un espai de gestió i canalització d'interessos públic, que posi a l'abast de ciutadans, entitats i sectors, els recursos necessaris per dur a terme iniciatives de tots els tipus, adaptant els espais polivalents i flexibles disponibles per a capacitar els usuaris en la consecució dels projectes que es plantegin.

L'equip dinamitzador de Ca n'Altimira té també la tasca de ser proactiu a recolzar i generar accions i projectes d'innovació social, programar activitats, i és responsable de comunicar, difondre i promocionar els processos i resultats que es vagin donant, tot generant un repositori de realitzacions que puguin ser l'embrió de noves iniciatives.

